

Respublika

ŁUKASZ TWARKOWSKI

Samen dansen: utopie of wanhoopsdaad?

Jasper Delva
Gezien op 24 mei 2024
Hallen van Schaarbeek, in het kader van Kunstenfestivaldesarts 2024

Met een wilde, energetische mengelmoes van film, theater en techno recreëert de Poolse theatermaker Łukasz Twarkowski het utopische experiment van een gemeenschap die haar alledaagse zorgen laat varen en haar toevlucht vindt in de *rave*. Zondermeer een spektakel, maar die kan niet verbergen dat het geheel rond een nogal lege boodschap danst.

29 MEI 2024

'Respublika' ontstond in 2020 toen de gelijknamige groep naar de Litouwse bossen trok om de maatschappij en haar dagelijkse zorgen te ontvluchten. Ze stichtten er een gemeenschap die de dingen anders zou aanpakken. Concepten als basisinkomen, onproductiviteit en, vooral, *raving* stonden daarbij centraal. Deze sociale utopie, die geen echt alternatief is, mislukt. Had je iets anders verwacht? Toch wil de groep haar ervaring met ons delen. Daartoe bouwden ze hun gemeenschap, inclusief keuken, living, sauna, club en ruimteschip, na. Ze reizen ermee rond om mensen hun geleefde utopie en bevrijdende *raves* te laten ervaren. Zo landden ze nu in de Hallen van Schaarbeek. 'Nu' situeren ze echter in 2025.

Dat is de beknopte samenvatting van het verhaal van de intrigerende maar ook nogal voorspelbare *mockumentary* die regisseur Łukasz Twarkowski opzette over deze groep. 'Mock' eerder dan 'doc': het jaartal 2025 geeft al aan dat het verhaal deels fictie is. Ook het indrukwekkende decor van Fabien Lédé wakkert dat vermoeden aan. Een stellingwerk van stalen profielen en multiplex panelen vormt een suite van kamers die met veel – te veel? - aandacht voor detail ingericht werden. De installatie heeft veel weg van een filmset, zeker omdat je ze vanop verschillende platforms kunt gadeslaan. Daarnaast is er de dansvloer met een DJ-booth en daarachter een groot LED-scherm: de typische opstelling bij grote, commerciële technofeesten als Awakenings of Tomorrowland.

In deel 1 kan je vrij de ruimtes en kamers ontdekken. Je krijgt daartoe een plattegrond mee. Enkele spelregels moet je wel respecteren. Zo mag je de acteurs aanspreken of ruimtes betreden, zolang ze geen deel uitmaken van

scènes. Die regel blijkt vooral tijdens deel 2 van belang. Dat is immers het narratieve deel van de voorstelling. Het LED-scherm speelt daar een belangrijke rol in.

Op die LED-schermen bij de dansvloer en in de kelder, bij de foodbar, volgen we de groep via een mengvorm van vooraf opgenomen en live gespeelde beelden. We zien performers zichzelf in de sauna slaan met berkentakjes terwijl ze praten over hun gevoelens tegenover de vrouwen in de gemeenschap. We volgen een koppel dat in bed ligt en probeert te achterhalen wie er egoïstischer is. Later klaagt een vrouw dat zij de enige is die energie bespaart. Het leidt tot een intense ruzie met de groep.

Vaak spelen de performers live de eerder verfilmde gebeurtenissen in de Litouwse bossen nog eens na. Er ontstaat zo een verdubbeling van de werkelijkheid. Wil de regisseur zo de 'echtheid' van de ervaringen van de groep benadrukken? Die veronderstelling houd je al snel voor bekeken als je toevallig op het juiste moment op de juiste plek bent om vast te stellen dat alles live in scène wordt gezet, inclusief techniekers en helpers die zorgen dat de juiste lamp schijnt of het juiste kopje van tafel valt. De strakke boventiteling bewijst des te meer dat elke mogelijke spontaniteit fictie is.

Toch is het in dit soort momenten dat 'Respublika' op zijn sterkst is. De opeenvolging van gejaagde, sterk geregisseerde ontmoetingen in de verschillende ruimtes is indrukwekkend goed gemonteerd. Dat buitengewone theatraal-technische vernuft kan echter niet verhelen dat het verhaal dat zo ontstaat weinig om het lijf heeft. Het blijft erg oppervlakkig, even oppervlakkig als een toevallig gesprek met een acteur die even niet betrokken is bij een scène. Zo eindig je als toeschouwer al snel voor een van de schermen om het nogal voorspelbare verhaal zo goed als mogelijk te blijven volgen. Gelukkig kreeg je in het eerste deel al te horen dat alles volgen onmogelijk is. Geen schuldgevoelens dus als je af en toe afhaakt.

Alle remmen gaan los terwijl allen de nacht in dansen. Ik sluip stilletjes weg.

Wat in dit narratieve gedeelte vooral boven komt drijven is dat alles binnen deze utopie gedoemd is tot falen. Mensen hebben tegenstrijdige verwachtingen en vullen de regels in zoals dat hun het best uitkomt. Sprekend is het moment waarop een geïntoxiceerde man verkondigt dat ze allemaal wel willen overleven als groep maar dat ze tegelijk allemaal ego's zijn met eigen ambities, hoe goed ze die ook verstoppen voor de groep. Of er is de tegelijk trieste en lachwekkende dubbelopname van een man die graag wil starten met het bouwen van de huizen voor de winter terwijl zijn vrouwelijke tegenspeler, joint in de hand, verkondigt dat ze hier vooral ontspanning zoekt en al zeker geen huis wil bouwen.

Hoe meer het verhaal zich ontwikkelt, hoe meer de regie zich uitput om de onderste steen boven te halen. Geen geheim mag onbesproken blijven. De geschiedenis eindigt waar ze begon: in de keuken. De spanning tussen de groepsleden is te snijden. De utopie breekt. Het is bevrijding maar ook uitsluiting concludeert één lid. Net zoals de groep geleidelijk uiteenvalt, desintegreert ook het decor beetje bij beetje. Wanden en dekzeilen verdwijnen. Daardoor wordt de dansvloer almaar groter. Na een lange pauze – er zijn er wel meer tijdens deze zes uur durende voorstelling – komen publiek en spelers zo samen op één

grote dansvloer.

‘Rave’ is de laatste tijd bijzonder populair, ook op het podium. Ook in ‘Respublika’ vormt ze een inspiratiebron voor een verhaal rond verzet tegen de alledaagse routine en de beperkingen van de kapitalistische samenleving. Je voelt duidelijk hoe *raving* hier voorgesteld wordt als alternatief voor onze individualistische en consumentgerichte samenleving. Het eindfeest van ‘Respublika’ wil dat typische gevoel van collectieve vreugde, gemeenschap en utopische hoop oproepen dat vaak geassocieerd wordt met de *rave*-cultuur. Alle remmen gaan los terwijl allen de nacht in dansen. Ik sluip stilletjes weg. Op weg naar uiten vraag ik me af of samen dansen nu een utopie is of slechts een noodklep, een manier om de wanhoop te ontvluchten? Gezien alles wat zich vandaag afspeelt op het wereldtoneel blijft die vraag nog dagen in mijn hoofd rondspoken.